

IMMANUEL KANT
ARVOSTELUKYVYN
KRITIIKKI

Suomentanut
Risto Pitkänen

Gaudeamus

Alkuteos Kritik der Urteilkraft (1790)

Kansi: Eeva Louhio

Copyright © 2018
Suomentaja ja Gaudeamus

Copyright © 2018 ”Johdatus Arvostelukyvyn kritiikkiin”
Risto Pitkänen

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KL: 17.5 • UDK: 11/12

ISBN 978-952-495-463-1

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2018

Sisällys

RISTO PITKÄNEN: Johdatus <i>Arvostelukyvyn kritiikkiin</i>	13
--	----

*

Esipuhe ensimmäiseen painokseen	79
Johdanto	83
I. Filosofian jaottelusta	83
II. Filosofian alueesta yleensä	86
III. Arvostelukyvyn kritiikki yhdistää filosofian osat yhdeksi kokonaisuudeksi	89
IV. Arvostelukyky kykynä säätää lakeja <i>a priori</i>	92
V. Luonnon muodollisen tarkoituksenmukaisuuden periaate on arvostelukyvyn transsendentaalinen periaate	94
VI. Mielihyvän tunteen kytkennästä luonnon tarkoituksenmukaisuuden käsitteeseen	101
VII. Luonnon tarkoituksenmukaisuuden esteettisestä mielteestä	103
VIII. Luonnon tarkoituksenmukaisuuden loogisesta mielteestä	107
IX. Ymmärryksen ja järjen lainsäädännön yhteenliittämisestä arvostelukyvyn avulla	110

I

Esteettisen arvostelukyvyn kritiikki

ENSIMMÄINEN LUKU:

<i>Esteettisen arvostelukyvyn analytiikka</i>	117
---	-----

ENSIMMÄINEN KIRJA: <i>Kauneuden analytiikka</i>	117
---	-----

MAKUARVOSTELMAN ENSIMMÄINEN MOMENTTI:

Arvostelman kvaliteetti	117
§ 1 Makuarvostelma on esteettinen	117

§ 2	Makuarvostelman määrittävä mieltymys on täysin pyyteetön	118
§ 3	Miellyttävään kohdistuvaan mieltymykseen liittyy intressi	120
§ 4	Hyvään kohdistuvaan mieltymykseen liittyy intressi	122
§ 5	Kolmen ominaislaadultaan erilaisen mieltymyksen vertailua	124

MAKUARVOSTELMAN TOINEN MOMENTTI:

	Sen kvantiteetti	126
§ 6	Kaunista on se, mikä ilman käsitteitä mielletään yleisen mieltymyksen kohteeksi	126
§ 7	Kauniin vertailua miellyttävään ja hyvään edellä kuvatun piirteen suhteen	127
§ 8	Mieltymyksen yleisyys mielletään makuarvostelmassa vain subjektiiviseksi	129
§ 9	Edeltääkö makuarvostelmassa mielihyvän tunne objektin arvostelemista vai päinvastoin	132

MAKUARVOSTELMIEN KOLMAS MOMENTTI, joka koskee

	niissä tarkasteltavien tarkoitusten suhdetta	136
§ 10	Tarkoituksenmukaisuudesta yleensä	136
§ 11	Makuarvostelma pohjautuu vain objektin (tai sen mieltämistävän) tarkoituksenmukaisuuden muotoon	137
§ 12	Makuarvostelman perusteet ovat apriorisia	138
§ 13	Puhdas makuarvostelma on riippumaton viehätystä ja mielenliikutuksesta	139
§ 14	Esimerkein valaiseminen	140
§ 15	Makuarvostelma on täysin riippumaton täydellisyyden käsitteestä	143
§ 16	Makuarvostelma, joka julistaa objektin kauniiksi määräytyneen käsitteen ehdolla, ei ole puhdas	146
§ 17	Kauneuden ideaalista	149

MAKUARVOSTELMAN NELJÄS MOMENTTI:

	Objektiin kohdistuvan mieltymyksen modaliteetti	155
§ 18	Mikä on makuarvostelman modaliteetti	155
§ 19	Makuarvostelmaan liittämämme subjektiivinen välttämättömyys on ehdollista	156

§ 20	Makuarvostelman vaatiman välttämättömyyden ehto on yhteisaistin idea	156
§ 21	Voidaanko perustellusti olettaa yhteisaisti	157
§ 22	Yleinen yksimielisyys, joka ajatellaan makuarvostelmassa, on subjektiivista välttämättömyyttä, joka mielletään objektiiviseksi edellyttämällä yhteisaisti	158
	Yleinen huomautus analytiikan ensimmäiseen jaksoon	159
TOINEN KIRJA: <i>Ylevyyden analytiikka</i>		164
§ 23	Siirtymä kyvystä arvostella kauneutta kykyyn arvostella ylevyyttä	164
§ 24	Ylevyyden tunteen tutkimuksen jaottelusta	167
A.	Matemaattisesti ylevästä	168
§ 25	Ylevän nimiselvitys	168
§ 26	Luonnonobjektien suuruuden arvioimisesta, jota ylevän idea vaatii	171
§ 27	Mielitymyksen kvaliteetista ylevyyttä arvioitaessa	178
B.	Dynaamisesta ylevyydestä luonnossa	182
§ 28	Luonnosta mahtina	182
§ 29	Luonnon ylevyyttä koskevan arvostelman modaliteetista	187
	Yleinen huomautus esteettisten reflektoitvien arvostelmien erittelyyn	189
Puhtaiden esteettisten arvostelmien deduktio		204
§ 30	Luonnonobjekteja koskevien esteettisten arvostelmien deduktio ei saa suuntautua siihen, mitä kutsumme niissä yleväksi, vaan ainoastaan kauniiseen	204
§ 31	Makuarvostelmien deduktion metodista	205
§ 32	Makuarvostelman ensimmäinen omalaatuisuus	207
§ 33	Makuarvostelman toinen omalaatuisuus	209
§ 34	Objektiivinen makuperiaate on mahdoton	211
§ 35	Maun periaate on arvostelukyvyn yleensä subjektiivinen periaate	212
§ 36	Makuarvostelman deduktion tehtävästä	213

§ 37	Mitä makuarvostelmassa oikeastaan väitetään sen kohteesta <i>a priori</i> ?	215
§ 38	Makuarvostelma deduktio	216
	Huomautus	217
§ 39	Aistimuksen jaettavuudesta	218
§ 40	Mausta eräänlaisena <i>sensus communiksena</i>	220
§ 41	Empiirisestä intressistä kauneuteen	223
§ 42	Älyllisestä intressistä kauneuteen	225
§ 43	Taiteesta yleisesti	231
§ 44	Kaunotaiteesta	233
§ 45	Kaunotaide on taidetta sikäli kuin se näyttää samalla olevan luontoa	234
§ 46	Kaunotaide on neron taidetta	235
§ 47	Selvennys ja vahvistus edellä olevaan nerouden selitykseen	237
§ 48	Nerouden suhteesta makuun	239
§ 49	Mielenkyvvyistä, jotka muodostavat nerouden	242
§ 50	Maun yhdistymisestä nerouteen kaunotaiteen tuotteissa	248
§ 51	Kaunotaiteiden jaottelusta	249
§ 52	Kaunotaiteiden yhdistymisestä samassa tuotteessa	255
§ 53	Esteettisen arvon vertailua kaunotaiteiden kesken	256
§ 54	Huomautus	261

TOINEN LUKU: *Esteettisen arvostelukyvyn dialektiikka*

§ 55		268
§ 56	Maun antinomian mielle	269
§ 57	Maun antinomian ratkaisu	270
	Huomautus I	273
	Huomautus II	276
§ 58	Luonnon samoin kuin taiteen tarkoituksenukaisuuden idealismista esteettisen arvostelukyvyn ainoana periaatteena	278
§ 59	Kauneudesta siveellisyyden symbolina	283
§ 60	Liite: Maun metodiopista	287

II

Teleologisen arvostelukyvyn kritiikki

§ 61	Luonnon objektiivisesta tarkoituksenmukaisuudesta	293
ENSIMMÄINEN OSIO:		
	<i>Teleologisen arvostelukyvyn analytiikka</i>	294
§ 62	Objektiivisesta tarkoituksenmukaisuudesta, joka erotuksena materiaalisesta on pelkästään muodollista	294
§ 63	Luonnon suhteellisesta tarkoituksenmukaisuudesta erotuksena sisäisestä tarkoituksenmukaisuudesta	301
§ 64	Asioiden ominaisluonteesta luonnontarkoituksina	305
§ 65	Oliot ovat luonnontarkoituksina organisoituja olentoja	307
§ 66	Organisoitujen olentojen sisäisen tarkoituksenmukaisuuden arvostelemisen periaatteesta	312
§ 67	Luonnon yleensä teleologisen arvostelemisen periaatteesta tarkoitusten järjestelmänä	314
§ 68	Teleologian periaatteesta luonnontieteen sisäisenä periaatteena	318
TOINEN OSIO:		
	<i>Teleologisen arvostelukyvyn dialektiikka</i>	322
§ 69	Mikä on arvostelukyvyn antinomia?	322
§ 70	Tämän antinomian mielle	323
§ 71	Edeltävän antinomian ratkaisun valmisteleminen	326
§ 72	Erliaisista luonnon tarkoituksenmukaisuutta koskevista järjestelmistä	327
§ 73	Mikään edellä mainituista järjestelmistä ei saavuta sitä, mitä se uskottelee	331
§ 74	Luonnon tekniikan käsitettä on mahdotonta käsitellä dogmaattisesti, koska luonnontarkoitus on selittämätön	334
§ 75	Luonnon objektiivisen tarkoituksenmukaisuuden käsite on järjen kriittinen periaate refleктоivalle arvostelukyvylle	337
§ 76	Huomautus	340

§ 77	Ihmisyymmärryksen ominaisluonteesta, jonka kautta luonnontarkoituksen käsite tulee mahdolliseksi	345
§ 78	Aineen yleisen mekanismin periaatteen yhdistämisestä teleologiseen periaatteeseen luonnon tekniikassa	351

LIITE:

	Teleologisen arvostelukyvyyn metodioppi	358
§ 79	Täytyykö teleologiaa käsitellä osana luonnonoppia	358
§ 80	Mekanismin periaatteen välttämättömästä alistamisesta teleologiselle periaatteelle, kun oliota selitetään luonnonpäämääränä	359
§ 81	Mekanismin liittymisestä teleologiseen periaatteeseen, kun luonnontarkoitusta selitetään luonnontuotteena	364
§ 82	Teleologisesta järjestelmästä organisoitujen olentojen ulkoisissa suhteissa	368
§ 83	Luonnon viimeisestä tarkoituksesta teleologisena järjestelmänä	373
§ 84	Maailman olemassaolon eli luomakunnan itsensä perimmäisestä tarkoituksesta	379
§ 85	Fysikoteologiasta	381
§ 86	Etikoteologiasta	388
	Huomautus	392
§ 87	Jumalan olemassaolon moraalisesta todistuksesta	394
§ 88	Moraalisen todistuksen pätevyyden rajoituksesta	401
	Huomautus	406
§ 89	Moraalisen argumentin hyödystä	408
§ 90	Totena pitämisen lajista Jumalan olemassaolon moraalisisessa todistuksessa	410
§ 91	Totena pitämisen lajista käytännöllisen uskon avulla	417
	Yleinen huomautus teleologiaan	426

Ensimmäinen johdanto

I.	Filosofiasta systeeminä	441
	Huomautus	443
II.	Filosofian perustana olevasta ylempien tietokykyjen järjestelmästä	446
III.	Kaikkien ihmismielen kykyjen järjestelmästä	450
IV.	Kokemus arvostelukyvyn järjestelmänä	452
V.	Reflektioivasta arvostelukyvystä	454
VI.	Luonnonmuotojen tarkoituksenmukaisuudesta erityisinä järjestelminä	460
VII.	Arvostelukyvyn tekniikasta perustana luonnon tekniikan idealle	462
VIII.	Arvostelukyvyn estetiikasta	465
	Huomautus	470
IX.	Teleologisesta arvostelemisesta	476
X.	Teknisen arvostelukyvyn periaatteen etsimisestä	481
XI.	Ensyklopedinen johdanto arvostelukyvyn kritiikkiin puhtaan järjen kritiikin järjestelmässä	486
XII.	Arvostelukyvyn kritiikin jaottelu	492

*

VIITTEET: Suomentajan huomautukset	499
Kirjallisuutta	527
Latinan- ja kreikankieliset ilmaisut	532
Sanasto	535
Keskeisiä termejä	538
Suomentajalta	540